

ГРАД У СТРАХУ [от. от]

Нико више није знао кад је аждаја страхом заробила град. Откако преживели памте, излазила је из језера и јела стоку, али и људе – пастире, гласоноше, разбојнике - који би се ту, крај језера, затекли. Кад је обала опустела, кад су и људи и животиње престали да силазе на воду, аждаја је подземним дахом, који се лако провлачио кроз зидине, мало помало тровала град. У куће се населила болест.

Хајке су биле узалудне – ратничка копља одбијала су се о светлוצаве крљушти. Широка змијина крила зачас би шачицу војника збрисала са лица земље. Потом би аждаја на неколико дана нестајала – док не потроши залихе. Да би је држали што даље од насеља, почели су да јој, на обалу, доводе по две овце. А кад су овце истребљене, почело се са жртвовањем – људи.

Краљ, ништа мање уплашен од својих поданика, заванио је моћнијима од себе за помоћ - обратило се боговима. Богови, на запрепашћење и самих жречева, показаше се суровијим чак и од саме аждаје. Аждајину глад, како рекоше, утолиће само оно људима најдрагоценије. Од тога дана, наредише, мора јој се свакодневно жртвовати по једно – дете.

Свети Георгије убија аждају ♦ Темпера на дасци, 88 x 63 цм. 1667. Софија, уметничка галерија

На овој икони, донетој из манастира Кремиковца, зиграф скромних сликарских знања, али с осећањем за свеже, чисте боје, израдио је за јеромонаха Василија и његове пријатеље или рођаке познату слику светог Ђорђа који убија аждају и ослобађа принцезу. Она композиција садржи основне елементе из приче о убијању аждаје, која је настала касније од првобитног светитељевог житија, али му је придодата и за многе до данас остаје прва асоцијација везана за светог Георгија. На слици су и свети Георгије, као витез на коњу, и аждаја из језера, и краљ са краљицом и дворанима, и краљева ћерка. Принцеза, уместо да постане жртва чудовишта, док још траје драматична борба, држи аждају везану на узници као да се ради о послушном псу. Мир који обухвата драматичан приказ помало збуњује. Даје утисак да се ради о илустрацији за децу.

♦ Икона светог Георгија, Манастир Ватопед на Светијој Гори. XI век.

Икона је резбарена у бледозеленом минералу стеатиту, са дрвеним рамом заштитеним гравираним сребрним оковом каснијег датума. Светитељ је представљен у целој фигури, у ставу карактеристичном за свете ратнике. Левом руком придржава штит присвојен доњим крајем на земљу, а подигнутом десном руком ослања се на усправљено копље. Његова војничка одећа са тешким наборима представљена је до у најситније детаље. Триумфалним ставом мученика пострадаога за веру има се намера да се свети Георгије представи као ратник-победник и бранилац хришћанске вере. Предање каже да је икона поклон манастиру од рођака византијског цара Јована VI Кантакузина (1347-54) кад је, вероватно, урађен оков. Овакав начин представљања светог Георгија је предањски и, рекло би се, старији од композиције са коњем и аждајом.

Свети Георгије ♦

На фресци из циклуса светих ратника у цркви Ваводења Пресвете Богородице, манастир Каленић.

Цркву је подигао властелин протовестијарх (управник владарских финансија) у време деспота Стефана Лазаревића, Богдан. Живописано негде око 1414. године. Иако рађено у истој традицији као и Ватопедска икона из XI века, светлим колоритом, нежњошћу и нитимношћу, каленићко сликарство говори нам на нови начин о лепоти преобраћених светих у Царству Небеском.

Као српски свети кнез Лазар и његови косовски јунаци, чија је успомена у Каленићу још сасвим свежа, за Царство Небеско много раније одлучно и њихов узор – свети ратник свети Георгије.

КРИЗА ЦАРСТВА [02. 01]

Крајем трећег века после Христовог рођења, римски мир претворно се у општу узнемиреност. Становништво је у страху, села су запуштена, градови се сужавају и утврђују бедемима, широке и праве римске улице замењују се лакше брањивим, кривудавим сокацима. Средњи век клија у рушевинама антике. Чак и славни Рим бива опасан зидинама које, чувајући га од пљачке и скрнављења, као да признају немоћ царства и пораз космополитског духа.

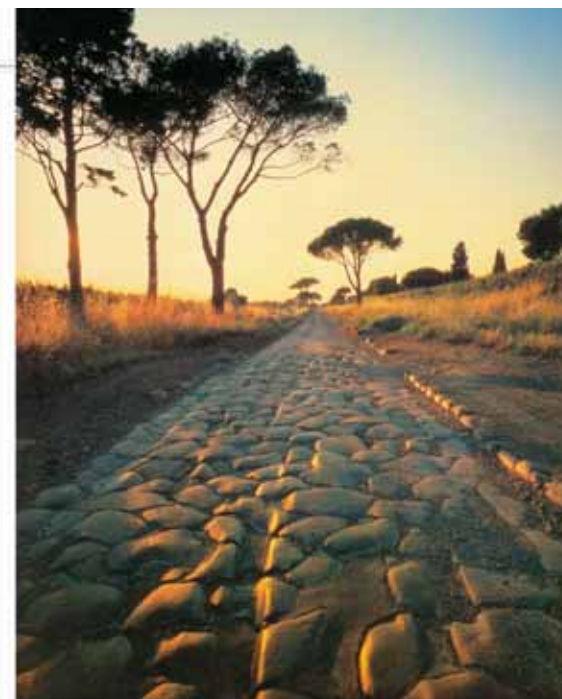
Мапа Римског царства ♦

Римско царство у време највећег простирања. Под царем Трајаном, почетком другог века, границе царства протезале су се далеко у варварске светове. Сто педесет година касније, Трајаново доба узлета и славе, великих освајања и растућег богаћења, Римљанима краја трећег века пружа тек могућност гордог присећања. Превелика империја роиће под притиском младих народа. Хорде са завишћу мотре на лековима скупљана блага која стара држава чува унутар својих граница. А границе сваки час пуцају. Франци пустоше Шпанију, Готи опседају Солун и азијску обалу Царства, Персијанци су одавно запосели Понт и Азију.

♦ Војници - градитељи

Римски легионари били су подједнако и градитељи и ратници. Сами су подизали своја утврђења, правили и поправљали путеве. Били су увежбани и организовани као углобљени делови моћне машинерије која треба да влада светом.

♦ Сви путеви воде у Рим

Најпознатији римски пут, аутострада Старог века, *Via appia*, на излазу из Рима. Римска власт над огромном територијом одржавала се захваљујући мрежи одличних путева, од којих су се делови сачували до данас.

♦ Диоклецијанова палата близу Салоне

У данашњем Салитију, у Хрватској - реконструкција

У време кризе царства појављују се спасиоци, императори-војници, прекаљени у борби са дивљим племенима. Потомци илирских сељака, плабрани од својих војника, и њиховом руком убијани. Најславнији од свих, син ослобођеника из Далмације, рођен у Салони (данашњи Солни, Хрватска), амбициозни гувернер провинције Мезија, затим конзул, па управник дворске гарде, вештији државник него војник - император Диоклецијан.